

2011-10-17

Örnsköldsviks kommun
Kommunledningsförvaltningen
891 88 Örnsköldsvik

e-post: kommunledningen@ornskoldsvik.se

Samråd om översiktsplan 2011, Örnsköldsviks kommun

2011-10-17

INNEHÅLL

Allmänna synpunkter	3
Miljökonsekvensbeskrivning	3
Kontinuerlig översiktsplanering	3
Hållbar markanvändning	4
Beaktande av nationella och regionala mål	4
Kartmaterial	4
Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden.....	5
Riksintressen	5
Energi	6
Kommunikationer och infrastruktur	6
Rennäring	6
Miljökvalitetsnormer	6
Luft	6
Vatten	7
Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen	7
Mellankommunala frågor	7
Hälsa och säkerhet	8
Buller- och vibrationsstörningar	8
Farligt gods	8
Förorenade områden	8
Lågstrålande områden	9
Radon	9
Risken för olyckor, översvämning eller erosion	9
Allmänna intressen	10
Bostadsförsörjning	10
Energi och klimat	10
Fiske	11
Friluftsliv	11
Försvaret	11
Kommunikationer och infrastruktur	11
Väg	11
Järnväg	12
Gång och cykel	12
Kollektivtrafik	12
IT-infrastruktur och bredband	12
Kulturmiljö	12
Materialförsörjning	13
Naturvård	13
Sociala aspekter	14
Turism	14
Vattenförsörjning och avlopp	14
Vattenskyddsområden	14
Omvandlingsområden och VA-planering	15
Grundvattenförande geotoper	15
Sammanfattande synpunkter på föreslagen mark- och vattenanvändning	15
Lokalisering och utformning av bebyggelse och anläggningar	15
Bostadsområden	15
Arbetsplatser och industri	16
Service och handel	16
Master	16
Mark- och vattenanvändning	16
Bjästa	17
Björna	17
Centralorten	17
Husum	17
Moliden	17
Sidsjö	17
Skorped	17
Ulvöhamn	18
Överhörns	18
Upplysningar.....	18
ÄRENDE.....	18

2011-10-17

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen anser att kommunen i sin reviderade översiktsplan har goda möjligheter att driva aktuella utvecklingsfrågor. Strategier och riktlinjer finns för att bevara och utveckla goda kvaliteter och en god grund läggs till föreslagen mark- och vattenanvändning genom en nulägesanalys och redovisning av Örnköldsviks utmaningar. Detta ger också en god förståelse för Örnköldsviks läge i ett regionalt perspektiv.

En i kommunen gemensam bild av viktiga serviceorter och geografiska prioriteringar har förutsättningar att utgöra ett bra underlag inför framtida beslut och prövningar på både lokal och regional nivå. Planförslaget har också ett demokratiskt perspektiv i de frågeställningar som uppmanar läsaren till diskussion.

Länsstyrelsen anser att de i översiktsplanen föreslagna åtgärderna bör sammanställas och prioriteras för att förtydliga vilket underlag som ska tas fram efter översiktsplanens antagande. En sådan sammanställning kan också utgöra ett gott underlag inför nästa revidering av översiktsplanen. Vissa av programmen hade med fördel kunnat utgöra underlag i föreliggande översiktsplan.

Det är tydligt redovisat vilka riktlinjer som föreslås utifrån olika ämnesområden. Länsstyrelsen anser generellt att riktlinjerna bör ange utförligare åtaganden än vad som gäller enligt lag för att ge god vägledning inför kommande prövningar i detaljplan och bygglov.

Den korta versionen av översiktsplanen ger en sammanfattning av de intressen och utbyggnadsområden som kommunen vill uppmärksamma. Samrådsversionen skulle ändå vinna på att kortas ner genom att lyfta ut de omfattande beskrivande delarna till ett underlagsdokument eller liknande.

Miljökonsekvensbeskrivning

Konsekvensanalysen för översiktsplanen utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. 11 § miljöbalken. Alternativredovisningen av Fokus på tillväxt samt Fokus på folkhälsa och miljö lyfter på ett bra sätt möjliga scenarier till de olika aspekter som analyserats.

Länsstyrelsen anser att påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten samt föreslagna utbyggnadsområdets påverkan på värden i berörda riksintressen ska belysas tydligare.

Kommunens synpunkter på utpekade riksintressen som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen bör överensstämma med förslagen på revidering av riksintressen i kap. 3, Allmänna intressen inklusive riksintressen.

Kontinuerlig översiktsplanering

Örnköldsviks kommun har genom återkommande revidering av översiktsplanen åstadkommit en kontinuerlig översiktsplanering. Kommunen arbetar aktivt med fördjupningar och tillägg till översiktsplanen, vilket är ett bra sätt att hantera specifika geografiska områden eller teman under mandatperioden. I översikts-

2011-10-17

planen redovisas de fördjupningar och tematiska tillägg som är aktuella och fortfarande gäller. Det är dock viktigt att dessa tillägg tydligt samordnas med översiktsplanen för att skapa en helhetsbild av den översiktliga mark- och vattenanvändningen. Det är också av stor betydelse att eventuella intressen i olika planer som står emot varandra hanteras inför kommande prövningar. Länsstyrelsen efterfrågar därför tydlig redovisning av relevanta delar från antagna fördjupningar och tematiska tillägg i de fall där dessa sammanfaller med redovisad markanvändning i översiktsplanen (ex. områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge).

Hållbar markanvändning

Länsstyrelsen anser att resonemanget kring social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet ger ett gott stöd till arbete med hållbar utveckling i kommunen. En viktig utmaning för kommunen blir att sammankoppla de planerade strategierna för ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet med förslagen i översiktsplanen för att på ett bra sätt inkludera de frågorna i den fysiska planeringen. I resonemanget kring miljömässig hållbarhet bör även människors hälsa utifrån miljöaspekter som t.ex. buller och luftföroreningar inkluderas.

Beaktande av nationella och regionala mål

Översiktsplanen ska redovisa hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Översiktsplanen stämmer generellt sett överens med Länsstyrelsens uppfattning av de regionala mål som finns i den regionala utvecklingsstrategin, regionalt tillväxtprogram samt regional transportplan för Västernorrland.

Konsekvensanalysen av översiktsplanen redovisar hur de olika alternativen Fokus på tillväxt samt Fokus på folkhälsa och miljö bedöms uppfylla de regionala strategierna, miljömål samt folkhälsomål. Kommunens bedömning att alternativet Fokus på folkhälsa och miljö bäst uppfyller målsättningarna i de viktiga regionala strategidokumenterna bör väga tungt i bedömningen av val av alternativ.

Kartmaterial

För att underlätta förståelsen av förslagen i översiktsplanen är behovet av ett tydligt kartmaterial som visar olika intressens lokalisering och förhållande till varandra betydelsefullt. Länsstyrelsen uppmanar kommunen att ta fram en sammanställd karta över kommunens förslag på hur framtida mark- och vattenanvändning ska utvecklas i relation till nuvarande markanvändning samt allmänna intressen (3 och 4 kap miljöbalken) och befintliga områdesskydd enligt miljöbalken. Utifrån ovan sammanställda kartor ökar inte bara kommunens möjligheter att göra avvägningar och utarbeta riktlinjer, även Länsstyrelsens granskningsmöjligheter ökar. Översiktsplanen blir därmed också tydligare och mer tillgänglig för andra myndigheter och för medborgare.

Till redovisningarna av mark- och vattenanvändningen i kap. 5 och 6 måste konsekvent föreslagna förändringar tydligt markeras på karta tillsammans med berörda allmänna intressen och riksintressen.

2011-10-17

Kartredovisning till de olika bilagorna (t.ex. samrådsområden vid skogsbruksåtgärder, ekologiskt känsliga områden och områden av särskilt intresse för friluftslivet) behövs för att åskådliggöra förutsättningarna för mark- och vattenanvändning i kommunen.

Riksintressen är redovisade i karta i "Grunddragen i mark- och vattenanvändningen". Här är det dock svårt att tyda vissa intressen, t.ex. hamnanläggningar. En särskild kartredovisning i samband med text kring vardera intresse i kap. 3, Allmänna intressen inkl. riksintressen, skulle underlätta förståelsen.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Under samrådet ska länsstyrelsen enligt 3 kap 10 § plan- och bygglagen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riksintressen

Beskrivningarna i kapitel 3 omfattar både allmänna intressen och riksintressen, vilket ger en sammanhängande bild av det beskrivna temat. Karta "Grunddragen i mark- och vattenanvändningen" anger också särskilt riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen anser dock att översiktskartan samt de i text namngivna riksintresseområdena behöver kompletteras med ett kartmaterial till varje avsnitt för att tydliggöra var områdena är lokaliserade.

För framtida prövningar av mark- och vattenlokaliseringar bör det på ett tydligare sätt framgå var riksintressen och föreslagen mark- och vattenanvändning (kap. 6) överlappar varandra. Förslagets påverkan på riksintressets värden måste också beskrivas. I nuvarande samrådsversion saknas beskrivning av föreslagen mark- och vattenanvändnings påverkan på riskintressen, vilket gör att länsstyrelsen inte kan ta ställning till om riksintressets värden påtagligt skadas.

Örnsköldsviks kommun har i översiktsplanen samt i konsekvensanalysen sammanfattat synpunkter på riskintressen. Länsstyrelsen kommenterar nedan dessa synpunkter.

2011-10-17

Energi

Riksintresse energiproduktion finns inte utpekad i Västernorrland. Länsstyrelsen delar därmed kommunens uppfattning att Gideälven, Moälven och Nätraån inte omfattas av riksintresse för energiproduktion.

Kommunikationer och infrastruktur

Planerad ny förbifart av E4 är idag, precis som kommunen uttrycker, utpekad som riksintresse för framtida infrastrukturanläggningar.

I dagsläget är Örnsköldsviks hamn i sin helhet utpekad som riksintresse för kommunikationer, hamn. En eventuell förändring av riksintressets omfattning kan avgöras i framtida revidering utifrån mer preciserat underlag. Funktionen för Husums hamn omfattar idag inte allmänna intressen och är därför inte utpekad som riksintresse hamn. En industrihamn som utgör riksintresse för industriell produktion kan i förekommande fall utpekas av Tillväxtverket. Kommunen bör i avsnittet om kommunikationer nämna och motivera ställningstagandet att hamnen bör pekas ut som riksintresse för att översiktsplanen ska kunna utgöra ett underlag för eventuell framtida revidering.

Järnvägsspåret Mellansel – Örnsköldsvik trafikeras av två nattåg för persontrafik samt av 4-5 godståg dagtid. Spåret fyller också en viktig funktion för omledning av trafik från både Botniabanan och Ådalsbanan. Någon utredning kring spårets framtid bedöms därför inte nödvändig och spårets status som riksintresse är oförändrat.

Rennäring

Riksintresse rennäring i Jämtland och Västernorrland pekades 2009 ut av Sametinget. Länsstyrelsen yttrade sig 2009-05-26 över förslaget. Områdena är av riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och således utpekade som viktiga områden för rennäringen.

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken är inte viktade mot andra allmänna intressen. De är heller inte, i jämförelse med 4 kap miljöbalken, riksintressen med kopplade rättsverkningar. Kommunen kan därför i översiktsplanen föreslå annan lämplig markanvändning och argumentera för att andra allmänna intressen bör prioriteras framför rennäringen. Länsstyrelsen efterfrågar en tydlig motivering till det ställningstagandet för att översiktsplanen ska kunna utgöra ett bra underlag i kommande prövningar.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt 4 kapitlet 1 § plan- och bygglagen ska översiktsplanen redovisa hur kommunen avser följa gällande miljö kvalitetsnormer i 5 kap. miljöbalken. I planförslaget bör det framgå hur miljö kvalitetsnormerna för både vatten och luft ska iakttas i samband med föreslagna utbyggnadsområden.

Luft

Det är positivt att översiktsplanen lyfter åtgärdsprogrammet för att förbättra luftkvaliteten i centrala Örnsköldsvik. När ny bebyggelse planeras är det viktigt

2011-10-17

att föreslagen riktlinje i åtgärdsprogrammet om att särskilt beakta byggnadernas påverkan på ventilationen i Centralesplanadens (E4) gaturum efterlevs.

Byggande av en förbifart är den enskilda åtgärd som skulle ge störst effekt på partikelhalten i luften. Det bör dock uppmärksammas att det är ett paket av åtgärder som bör vidtas för att man ska få ned partikelhalterna i luften i centrum, vilket i sin tur ska ge minskade hälsoeffekter.

Vatten

Det är positivt att kommunen planerar att utreda hur miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppnås. Detta kommer att vara ett bra underlag inför fortsatt arbete.

Länsstyrelsen saknar dock en bedömning av hur föreslagen markanvändning i kap. 5 och 6 påverkar miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Statusklassningen av vatten revideras om uppgifter som påvisar felaktigheter i nuvarande statusklassning kommer fram. Har kommunen synpunkter på statusklassningar bör dessa framföras till länsstyrelsens beredningssekretariat.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) finns inte redovisade i föreliggande förslag till översiktsplan. Dessa är istället antagna i separat tematiskt tillägg till översiktsplan för strandskydd. Länsstyrelsen har inte mottagit antaget tematiskt tillägg för strandskydd och områdena finns inte redovisade på karta. Länsstyrelsen kan därför inte förhålla sig till LIS-områden överensstämmelse med föreslagen översiktsplan. Utpekade LIS-områden måste i relevanta delar redovisas i översiktsplanen.

Mellankommunala frågor

Beskrivningen av Örnsköldsvik kommuns roll i regionen överensstämmer med länsstyrelsens. Kommunen ingår i en allt större arbetsmarknadsregion som kräver god samverkan med bl.a. Umeå för att möta behovet av kompetent arbetskraft till den industridominerade arbetsmarknaden samt för att möjliggöra för människor att bo i Örnsköldsvik och arbeta eller studera på annan ort.

Samverkan inom besöksnäringen och riktade utvecklingsinsatser är extra viktigt då Örnsköldsvik ingår i Höga kusten, en utpekad turistdestination av stor betydelse för regionen. Länsstyrelsen vill betona betydelsen av en samordnad planering med Kramfors kommun för att möjliggöra utveckling av området på ett hållbart sätt.

God tillgänglighet till flyg och tågförbindelser, både inom och utom länet, öppnar nya möjligheter till utveckling. Kommunen anger att en med Umeå gemensam flygplats är en viktig framtidsfråga. Tillgänglighet till flygplatser är ett regionalt intresse som bör samarrangeras med övriga kommuner inom Västernorrland och Västerbottens län.

2011-10-17

Hälsa och säkerhet

Buller- och vibrationsstörningar

Kommunen har på ett tydligt sätt hänvisat till gällande riktlinjer för buller. För att förhindra att buller- och vibrationsstörningar från väg och järnväg uppstår vid nybyggnationer bör även järnvägsbuller och vibrationer hanteras i riktlinjerna till avsnitt 4.6 i översiktplanen.

Betydelsen av att förbättra bullersituationer av folkhälsoskäl uppmärksammas bl.a. i de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen. En medveten långsiktig planering kan också möjliggöra goda buller- och vibrationsfria miljöer i framtiden. Kommunen måste vid planeringen ta hänsyn till industriernas, vägarnas och järnvägens influensområde. För att underlätta framtida provningar kan verksamheternas och industriernas miljö tillstånd kompletteras med riktlinjer för markanvändning intill bullriga miljöer samt för utformning av influensområden kring bullriga verksamheter. Sådana riktlinjer bör utgå från en beskrivning av de faktorer som är viktiga för att upprätthålla olika verksamheternas funktion.

Upplysningsvis är det exploatören som ansvarar för bullerutredningar och skyddsåtgärder mot buller och vibrationer vid en exploatering. Trafikverkets ansvar sträcker sig i detta avseende endast till befintliga fastigheter utmed statliga vägar och järnvägar där riktvärdena för buller i befintlig miljö överskrids.

Farligt gods

Det bör av översiktplanen framgå vilka miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användning av mark- och vattenområden. Redovisning av vägar, järnvägar och farleder som är rekommenderade för transporter av farligt gods inom Örnsköldsviks kommun bör tillföras översiktplanen för att tydliggöra var risker med farligt gods finns. Länsstyrelsen har antagit en riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Här föreslås en zonindelning som underlag för riskbedömning och metoder för riskanalys presenteras. Riskpolicyn bör användas som vägledning för bedömning av markanvändning vid och riskhanteringsavstånd till transportleder för farligt gods.

Transporter av farligt gods ska kunna ske på alla järnvägssträckor i landet. Länsstyrelsen har pekat ut vägar som är rekommenderade för farligt gods.

Ny bebyggelse i järnvägens och vägens närområde bör av säkerhets- och miljömässiga skäl vara restriktiv. I de fall det blir aktuellt bör det tydligt framgå och dokumenteras att behovet av exploatering inte kan tillgodoses på annan plats.

För ytterligare kunskapsunderlag kring farligt gods hänvisas till Trafikverkets yttrande 2011-09-16.

Förorenade områden

Länsstyrelsen saknar en kommunal strategi eller riktlinje för hur förorenade områden ska hanteras i samband med fysisk planering. Inför kommande detaljplanering och bygglovhantering bör kommunen ha beredskap för hur förorenad mark ska hanteras i ett så tidigt skede som möjligt för att undvika

2011-10-17

oplanerade merkostnader och tidsförskjutningar i planeringsarbetet. Att lista, prioritera och ytavgränsa förorenade områden samt ge förslag till åtgärder är positivt och hade varit ett bra kunskapsunderlag till aktuell översiktsplan.

Lågstrålande områden

Vad gäller behovet av utpekade lågstrålande områden hänvisar Länsstyrelsen till yttrande från Strålsäkerhetsmyndigheten 2011-09-05.

Radon

Radon behandlas på ett bra sätt i översiktsplanen. För att säkerställa radonhalten i bostäder är det viktigt att radonhalten kontrolleras efter att en byggnad har uppförts och börjat användas, något som bör kompletteras i kommunens riktlinjer.

Risken för olyckor, översvämning eller erosion

Kommunen har i sitt underlagsmaterial för hantering av höga flöden i samhällsplaneringen samt åtgärder vid extraordinära händelser en god utgångspunkt i klimatanpassningsarbetet. I översiktsplanen redovisas befintlig kunskap och inventeringar kring ras och skred samt översvänningsrisker. Översiktlig kartläggning av erosionsförutsättningar för Moälven, Gideälven och Nätraån, framtagen av Statens geotekniska instituts (SGI), bör komplettera redovisningen.

Karterade områden för översvämning, erosion eller liknande bör med hänvisning till områdets lämplighet ur geoteknisk synpunkt redovisas till respektive område i kap. 6 "Mark- och vattenanvändning". Här kan också kommentar kring behovet av mer detaljerade utredningar göras.

Sulfidhaltig siltlera (svartmocka) är ett potentiellt problem kring vattendrag och närliggande havsområden. Sulfidjord är enligt Statens geologiska undersökningar (SGU) tämligen allmänt förekommande inom Örnköldsviks kommun och problematiken bör därför uppmärksammas i översiktsplanen. Problem kan t.ex. uppkomma vid muddring av grunda mynningsområden. SGU har tagit fram en vägledning för hantering av sulfidjordmassor, se bifogat yttrande 2011-09-22.

Där områden med de av Statens Geotekniska Institut inventerade skred-, ras- och översvänningsrisker sammanfaller med Skogsstyrelsens samrådsområden bör detta illustreras på karta. Detta för att förebygga risken för ras och skred som kan uppstå efter skogliga åtgärder.

2011-10-17

Allmänna intressen

Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att förstå hur de redovisade allmänna intressena geografiskt förhåller sig till varandra. Länsstyrelsen vill därför återigen påtala behovet av ett tydligt kartmaterial för att tydliggöra olika intressens lokalisering. Att i samband med redovisning av varje allmänt intresse tillföra färgkarta som visar de förslag som anges i texten skulle förenkla förståelsen för förslagen. Till varje ämnesområde kunde också särskild kartredovisning göras av berörda riksintresseområden, vilka är svåra att tyda i detalj i den översiktliga kartan med grunddragen i mark- och vattenanvändningen.

Bostadsförsörjning

Översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Länsstyrelsen anser att det saknas redovisning av behov av eller planer på insatser i befintliga bostadsområden. Upplysningsvis har Länsstyrelsen tagit fram en vägledning för framtagande av riktlinjer för bostadsförsörjning, Boendeplanering, vilken kan användas i översiktsplanarbetet.

Energi och klimat

Planläggning ska enligt plan- och bygglagen bl.a. ske med hänsyn till klimataspekter samt främja en långsiktigt god hushållning med energi och råvaror. Fysisk planering är också ett viktigt verktyg för att nå de nationella miljömålen med begränsad klimatpåverkan. Översiktsplanen redovisar på ett bra sätt kommunens ambition att minska energianvändningen med övergripande mål och riktlinjer för olika typer av förnyelsebar energiproduktion. Länsstyrelsen vill upplysa om betydelsen av att den regionala klimat- och energistrategin beaktas i kommunens klimatarbete. För exempel på olika sätt att ställa energikrav på ny bebyggelse hänvisar Länsstyrelsen till Energimyndighetens yttrande 2011-09-05.

Översiktsplanen är ett lämpligt verktyg för att ge en helhetssyn av klimatförändringarnas konsekvenser för mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen bör därför innehålla rekommendationer för faktorer som måste beaktas för att ett område ska kunna vara lämpligt för ianspråktagande, eller rekommendationer som gäller för efterföljande detaljplanering eller bygglovgivning.

Länsstyrelsen anser att en torvplan som pekar ut områden med lägsta naturvärden kan vara till god hjälp för potentiella torvexploatörer inför ansökningar om undersökningskoncession. Lämpligen kan en torvplan samordnas med relevanta närliggande kommuner. Det befintliga underlaget är dock knapphändigt och det kan därför finnas behov av riktade fältinventeringar av naturvärden inom dessa områden för att få ett fullgott underlag till en användbar torvplan.

Att gå längre i utpekandet av områden som kan vara acceptabla för torvbrytning kräver ett kunskapsunderlag och parametrar som kommunen mest troligt svårtligen kan hantera i en plan. Ytterst är det därför viktigt att man i en torvplanen markerar dess status som vägledning till områden som kan vara aktuella att exploatera, inte ett ställningstagande till om exploatering är möjlig eller ej.

2011-10-17

Stamnätet bör redovisas på karta och Svenska kraftnäts magnetfältspolicy om att byggnader där människor vistas varaktigt ska placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning bör beaktas.

Fiske

Upplysningsvis har regeringen tackat ja till EU-kommissionens erbjudande att tillåta försäljning av viss fet fisk från Östersjön.

Friluftsliv

Kommunen lyfter i översiktsplanen flera viktiga aspekter på friluftsliv, som vandringsleder, sportfiske och helhetssynen på natur- och kulturlandskapet. Att inför kommande planering ha en tydlig bild av alla prioriterade områden för friluftsliv i Örnköldsviks kommun, t.ex. natur- och kulturområden, är av stor betydelse. Det är därför positivt att en friluftsplen tas fram. Bilaga 4 (områden av särskilt intresse för friluftslivet) bör förtydligas genom kartredovisning för att utgöra ett bra planeringsunderlag.

Försvaret

Försvarmakten redovisade 2010 samrådsområden för plan- och bygglovärenden som ska remitteras till Försvarmakten. Det nya digitala material som Länsstyrelsen har vidarebefordrat till kommunerna ersätter alla tidigare underlag, såväl öppna som hemliga. Kommunen ansvarar för remiss av bygglov och höga objekt inom de nya samrådsområdena till Försvarmakten medan Länsstyrelsen ansvarar för remiss av planärenden.

Riktlinjerna för master kan lämpligen kompletteras med information om att försvarmakten är remissinstans för alla höga objekt över hela landets yta.

Kommunikationer och infrastruktur

Översiktsplanen redovisar en tydlig inriktning till kommunikationer och infrastruktur i Örnköldsviks kommun. Det är positivt att i översiktsplanen uppmärksamma de olika förutsättningar som kommunen har i och med dels den glesa bebyggelsestrukturen och dels ambitionen att uppnå ett hållbart resande ur både miljö- och hälsoperspektiv.

Väg

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen redovisar önskemål och prioriterade insatser i översiktsplanen. Tyvärr finns inte följande åtgärder finansierade i regional transportplan för Västernorrlands län.

- Broar på väg 335 samt korsningen mellan väg 335 och 908
- Sagavägen (Solberg - länsgränsen)
- Vägsträcka Näske - Näske krog

För motivering, se Trafikverkets yttrande 2011-09-16.

Upplysningsvis gäller inte längre det nämnda avtalet mellan dåvarande Vägverket och kommunen kring förbifart E4 eftersom åtgärden inte ingår i den nationella planen.

2011-10-17

De föreskrifter om vägvisningsplan för turistiskt intressanta mål m.m. som Vägverket tidigare beslutat om är med anledning av ändring i vägmärkesförordningen (2007:90) upphävda. De platser som fanns med i föreskriften, men där vägvisning inte blev uppsatt, har inte längre status som brun/vit vägvisning. Ansökan om utmärkning av turistiskt intressanta platser görs hos väghållningsmyndigheten, i detta fall Trafikverket.

Järnväg

Det är positivt att kommunen reserverar mark för verksamheter intill stationsnära lägen som järnvägsstationen, Norra station och godsterminalen. För mer faktaunderlag kring utformning och olika verksamheters nytta av stationsnära lägen kan hänvisning lämpligen göras till analysen Stationsnära bebyggelse där Örnköldsvik ingår.

Gång och cykel

Kommunens arbete med framtagande av en cykelplan är mycket positivt. För att nå ett så gott resultat som möjligt bör god koppling mellan det statliga och kommunala GC-nätet eftersträvas.

Kollektivtrafik

Det är positivt att kommunen planerar att ta fram en kollektivtrafikstrategi. Länsstyrelsen arbetar med en regional analys av kollektivtrafiksystemet och vill påpeka betydelsen av att en kommunal kollektivtrafikstrategi tar hänsyn till de regionala sambanden. Länsstyrelsen och Trafikverket deltar därför gärna i arbetet.

IT-infrastruktur och bredband

Länsstyrelsen, Landstinget och Kommunförbundet Västernorrland samverkar för att uppfylla de mål som anges i det regionala tillväxtprogrammet. Landstinget har initierat en utredning om vilka behov av bredbandsutbyggnad som finns i länet. Kommunerna kommer att ingå i en nulägesanalys för att utreda vilka åtgärder som krävs för att uppnå målet om att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till bredband om minst 100/Mbit år 2020.

Kulturmiljö

Kommunen har på ett bra sätt tagit hänsyn till kulturmiljöer i översiktsplanen, bl.a. genom att uppmärksamma kulturmiljöer i riktlinjer för lokalisering och utformning av bebyggelse och anläggningar.

Det är positivt att kommunen planerar att påbörja ett revideringsarbete av kulturmiljöprogrammet samt att man i översiktsplanen tydliggör att programmet ska användas som stöd i plan- och bygghandläggningen. I samband med revideringen av programmet kan fördjupade studier av riksintresseområden med fördel inkluderas.

Länsstyrelsen anser att förslag till riktlinjer för kulturmiljöer bör ge vägledning inför kommande prövningar i detaljplan och bygglov och därför ange utförligare åtaganden än vad som gäller enligt lag.

2011-10-17

Länsstyrelsen anser också att fortsatt diskussion kring riktlinjer för hushöjder i centrum är mycket viktigt för Örnsköldsviks kommun. I förlängningen bör program eller annat strategiskt dokument ligga till grund för utformning av stadsrummet i centrala Örnsköldsvik.

Materialförsörjning

Att kommunen tydligt tar ställning i frågor som hushållning med naturgrus och vattenskyddsfrågor är positivt. Länsstyrelsen efterfrågar motivering till ställningstagandet att ny täktverksamhet som kräver provning inte bör tillåtas öster om E4.

Länsstyrelsen ser gärna att översiktsplanen kompletteras med en kort beskrivning av gällande täktillstånd och en bedömning av behov av material till olika ändamål som betong, sandningssand, asfalt och vägbyggen.

Naturvård

Höga Kusten är utsett till ett så kallat BSPA-område (Baltic Sea Protected Area) av Helcom (Helsingfors kommissionen) med anledning av dess höga marina naturvärden. Samverkansplanen är avgränsad till att stärka bevarandet av de marina naturvärdena i området samt föreslår hur området kan nyttjas på ett hållbart sätt utan att äventyra befintliga naturvärden.

Samverkansplanen utgör en sammanställning av marina naturvärden och är ett planeringsunderlag för den marina aspekten inom riksintresset Höga Kusten. Länsstyrelsen ser det som mycket önskvärt att kunskapen i samverkansplanen för BSPA inarbetas i översiktsplanen där det är möjligt. Exempel är kunskap om grunda vikar, viktiga vattendrag för sötvatten och viktiga områden för fåglar med havsanknytning.

Skogsstyrelsens registrerade naturvärden, nyckelbiotoper, naturvårdsavtal och biotopskydd är viktiga kunskapsunderlag och bör redovisas i översiktsplanen.

Det är positivt att ekologiskt känsliga områden redovisas. Generellt utgörs de grunda vågskyddade havsvikarna av områden med höga ekologiska värden. Västernorrland har ytterst få oexploaterade vågskyddade vikar kvar och bör värna dessa starkt.

Flera intressanta geologiska formationer och processer kan påvisas i Örnsköldsviks natur, särskilt inom Höga kusten. De geologiska värdena bör uppmärksammas och dess betydelse för natur- och friluftsliv beskrivas.

Kommunen framhåller möjligheten att bilda naturreservat som det verktyg som finns för kommunen för att trygga olika typer av värden. Övriga verktyg bör också lyftas, t.ex. rådgivning och olika typer av nyttjanderättsavtal samt bildande av biotopskydd. Det finns 32 naturreservat i Örnsköldsviks kommun. Kvarnhusberget saknas i listan över naturreservat.

Under statliga reservatsbildningar bör Skallberget nämnas, vilken är under bildning. Idbyfjärden bör tas bort då det blev reservat 2006. Kunnådalen nämns som prioriterad, statlig reservatsbildning. Det bör framgå att detta är kommunens

2011-10-17

förslag. Länsstyrelsen har hittills inte prioriterat statlig naturreservatsbildning i området.

Det nämns i översiktsplanen att flera öar borde få fågelskydd, dock inte vilka. Det bör framgå om kommunen själv har för avsikt att besluta om fågelskydd.

Riktlinjer för våtmarker bör för att underlätta kommande prövning kunna utökas med mer preciseringar om vilken typ av exploatering som ska undvikas.

Ängs- och hagmarker hyser inte bara speciella växter, utan även svampar och insekter. Upplysningsvis är ängs- och hagmarkinventeringen den inventering som utfördes på 1990-talet. Den senaste inventeringen kallas äng- och betesinventeringen.

Det är positivt att närnaturområden uppmärksammas. Kommunen kan med fördel resonera kring behovet av att föreslå att de mest värdefulla områdena genom skyddsbestämmelse värnas eller säkerställs än tydligare. Närnaturskog bör även kunna ingå i riktlinjer för skogarna i kommunen. Åsberget kan med sina geologiska värden, närhet till tätorten och pedagogiska kvalitéer ingå som ett geologiskt komplement till närnaturområdena.

Sociala aspekter

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på möjligheten att ta fram hälsokonsekvensbeskrivningar i relevanta fall. Riktlinjer för när behov finns av upprättandet av sådana kan vara ett gott stöd i kommande planering.

Turism

Örnsköldsviks kommun har genom sitt arbete med projekt Världsklass 2015 lagt en god grund för tillväxt i samarbetet mellan det offentliga, privata och medborgare. Det är positivt att kommunen pekar ut vilka områden man bedömer ha mest potential vad gäller utvecklingen av besöksnäringen. Prioriteringarna gör att statens utvecklingsmedel i Örnsköldsviks kommun kan användas på ett effektivt sätt.

Vattenförsörjning och avlopp

Länsstyrelsen ser positivt på att en VA-plan samt dagvattenpolicy ska tas fram. Det är viktigt att vattenförsörjningen säkras på lång sikt och att kommunen åtar sig att arbeta för (direkt eller indirekt beroende på huvudman) en revidering av gamla samt fastställelse av nya geohydrologiskt motiverade vattenskyddsområden för kommunens vattentäkter.

Vattenskyddsområden

Det är positivt att kommunen framhåller vikten av att grundvattenresurserna i kommunen bevaras och att vattenskyddsområden inrättas för att säkra såväl befintlig som framtida dricksvattenförsörjning. Länsstyrelsen efterfrågar dock kartmaterial med fastställda vattenskyddsområden. Om kunskap finns om områden där vattenskyddsområden idag saknas eller har felaktiga avgränsningar bör detta redovisas. För att utgöra ett gott underlag inför kommande prövningar är det viktigt att peka ut var skydd av dricksvatten är högprioriterat.

2011-10-17

Enligt översiktsplanen saknar åtta vattentäkter skyddsområde. Detta antal stämmer överens med länsstyrelsens bild, men länsstyrelsen vill också påpeka att kommunens samtliga vattenskyddsområden behöver revideras för att leva upp till kraven i 7 kapitlet miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen och de nationella miljökvalitetsmålen. Brister kan vara att skyddsområdena har inaktuella föreskrifter, områdesgränser inte är korrekta ur geohydrologisk synvinkel och/eller bristande riskutredningar.

Omvandlingsområden och VA-planering

Länsstyrelsen anser att prioriterade områden för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp bör tas fram med tillhörande karta. En sådan sammanställning kan utgöra ett bra planeringsunderlag och kan med fördel även kopplas till dricksvattenförsörjning och åtgärdsarbetet inom vattenförvaltningen. Länsstyrelsen bedömer, utöver de problem som beskrivs i översiktsplanen, att också andra problem kan vara aktuella att uppmärksamma när enskilt vatten och avlopp anläggs och nyttjas. I kustnära lägen kan saltvatteninträngning och kapacitetsproblem aktualiseras. Vidare finns en risk för konflikter mellan energilösningar och vattenförsörjning i områden med högt exploateringsstryck.

Grundvattenförande geotoper

Länsstyrelsen har i rapporten Grundvattenförande geotoper 2001-2005 (2006) sammanfattat inventeringar av grundvatten i länet. Inom Örnsköldsviks kommun finns enligt rapporten ett relativt stort antal värdefulla grundvattenförande geotoper, varav en del nyttjas för vattenförsörjning idag medan andra skulle kunna nyttjas i framtiden. Länsstyrelsen anser att grundvattenförande geotoper bör redovisas i översiktsplanen och att rapporten kan användas som ett underlag i en långsiktig vattenförsörjningsplan eller motsvarande.

Sammanfattande synpunkter på föreslagen mark- och vattenanvändning

Lokalisering och utformning av bebyggelse och anläggningar

De övergripande principer och riktlinjer som presenteras i kap 5, Lokalisering och utformning av bebyggelse och anläggningar, ger ett gott utgångsläge inför kommande prövningar. Länsstyrelsen anser dock att riktlinjer för bebyggelse bör renodlas till att inte innehålla lagreglerade anvisningar. Hänvisning kan istället göras till relevant lagstiftning som t.ex. Väglagen och Miljöbalken.

Bostadsområden

Det är positivt att kommunen lyfter komplexiteten med etablering av nya bostadsområden utanför tätorten, särskilt i attraktiva lägen i kustbandet. Länsstyrelsen anser att kommunen bör ha en klar uppfattning om förutsättningarna i sin helhet inom ett attraktivt område innan enskilda ärenden kan hanteras. Grunden till ändamålsenliga strukturer och hållbara lösningar måste läggas i tidigt skede, och vilka aspekter som ska ha beaktats eller utretts i ett detaljplanearbete i dessa områden är därför viktigt att ta ställning till i översiktsplanen.

2011-10-17

När det gäller planering av bebyggelse nära järnväg föreslår Länsstyrelsen att ny bebyggelse inte bör tillåtas inom ett område på 30 meter från järnväg. Ett sådant avstånd ger utrymme för ev. räddningsinsatser om det skulle ske en olycka. Utöver det måste en bedömning göras om lämpligt avstånd från järnvägen, utifrån buller, vibrationer och transporter av farligt gods.

De tre föreslagna bostadsområdena Idbyn, Nötbolandet och Grundsunda saknar redovisning av påverkan på berörda riksintresseområden och allmänna intressen. Länsstyrelsen bedömer, utifrån de berörda allmänna intressena och kommunens egna föreslagna riktlinjer för prövning av bostäder, att för de föreslagna nya bostadsområdena i Idbyn och Nötbolandet bör alternativ fokus på folkhälsa och miljö tillämpas. Länsstyrelsen vill upplysa om att landskapsbildsskydd enligt 19 § Naturvårdslagen fortfarande gäller i Grundsunda.

Utöver de problem som kommunen räknar upp för Nötbolandet (avsaknad av gång- och cykelväg, service och kollektivtrafik) finns problem med trafiksäkerheten. De branta och i många fall små tomterna medför stora svårigheter att skapa trafiksäkra anslutningar. Länsstyrelsen förordar en samlad planering av hela området.

Arbetsplatser och industri

Länsstyrelsen efterfrågar en sammanställning av alla områden som är planlagda för eller föreslås för industri och verksamheter. En sådan sammanställning skapar en helhetsbild av andelen mark som planeras för industriverksamhet samt tydliggör förutsättningarna för sådana etableringar.

Service och handel

Länsstyrelsen anser att diskussionen i översiktsplanen om konsekvenser av externa handelsetableringar är positiv. Om riktlinjer och förslag till lämpliga områden för utveckling av handel inte kan inkluderas i översiktsplanen kan en handelspolicy vara ett bra underlag inför kommande prövningar.

Master

Länsstyrelsen vill med anledning av väg- och järnvägsintresset uppmärksamma kommunen på följande;

- Vid etablering av master bör avståndet mellan mast och allmän väg vara minst mastens totalhöjd. Avståndet mellan mast och spårmittpå järnväg bör vara minst mastens totalhöjd plus 10 m.
- Master kan störa MobiSIR (järnvägens radiosystem). Alla detaljplaner och bygglov som rör master belägna 500 meter från järnväg bör därför remitteras till Trafikverket för granskning.
- Samråd ska ske med Örnsköldsviks flygplats vid planering av master inom en radie av 55 km från flygplatsen.

Mark- och vattenanvändning

Länsstyrelsen anser att berörda allmänna intressen konsekvent måste redovisas till varje område. I avsnittet om centralorten saknas helt redovisning av allmänna intressen. Länsstyrelsen föreslår också att kommunen sammanställer förslagen i de olika områdena för att få en sammanhållen bild av var i kommunen det finns

2011-10-17

mark för olika typer av markanvändning, t.ex. bostäder, industri eller verksamheter.

Bjästa

Mark för utbyggnad av arbetsplatser/industri reserveras enligt texten närmast E4. Området är dock inte redovisat på kartan. E4 är av riksintresse för kommunikationer och påverkan på riksintressets värden måste redovisas. Området är också skyddsområde för vattentäkt. Länsstyrelsen anser utifrån den redovisning som finns i översiktsplanen att området är olämpligt för bebyggelse.

Björna

Skyddsavstånd till järnväg och väg måste beaktas.

Centralorten

I förslagen till områden för bostadsbebyggelse och industriområden måste tillräckliga avstånd från E4 och järnvägen beaktas utifrån aspekterna buller, farligt gods och trafiksäkerhet.

Blir en flytt av Carlberg bil till Vikingavallen aktuell bör stor hänsyn tas till den befintliga begravningsplatsen. Vid planering av området bör man se till att en buffertzona skapas.

Kommunen föreslår ett antal alternativ för vidare utredning för utbyggnad av större bilanläggning längs E4. De idag kända förutsättningarna för exploatering i dessa lägen bör redovisas i översiktsplanen, t.ex. närliggande riksintresseområden. Arnäsfall, en av de platser som föreslås, gränsar t.ex. till riksintresseområdet för kulturmiljö Arnäsbacken [Y41] och eventuell påverkan på riksintresset bör hanteras i översiktsplanen.

Vid ett par platser där ny bebyggelse planeras riskerar fornlämningar att påverkas. Vid Skärpe ligger en fornlämning i form av en by-/gårdstomt kallad Skärpedes gamla tomt (Raä nr 91 Själevads socken.) Även Forsmanska gården i centrala Örnköldsvik finns en äldre bytomt (Raä nr 2 Örnköldsviks socken). Båda dessa platser måste utredas ytterligare innan man säkert kan säga att planerna för ny bebyggelse inte riskerar att skada fasta fornlämningar.

Husum

Skyddsavstånd till järnväg och till väg måste beaktas i Husbyn och Husbyåkern. Utpekade LIS-område bör redovisas.

Moliden

Skyddsavstånd till järnväg och till väg (952) måste beaktas.

Sidensjö

Se kommentar till avsnitt Allmänna intressen, Kommunikationer och infrastruktur.

Skorped

Länsstyrelsen ifrågasätter lämpligheten med utbyggnad av industri/arbetsplatser inom skyddszon för vattentäkt.

2011-10-17

Ulvöhamn

Länsstyrelsen vill upplysa om att landskapsbildsskydd enligt 19 § Naturvårdslagen fortfarande gäller för Ulvöarna.

Överhörnäs

Under avsnittet Trafik anges att korsningarna mellan väg 348, Hörnäsvägen och E4 kommer att byggas om under 2008. Denna åtgärd har skjutits på framtiden. Det är idag oklart när ombyggnation kan bli aktuell och i så fall vilken lösning som genomförs.

Uppllysningar

Länsstyrelsen upphävde 2011-10-07 förordnanden om landskapsbildsskydd enligt 19 § Naturvårdslagen för Skeppsmalen, Ulvöhamn, Marviksgrunnan, Sandviken och Skuleskogen samt för öarna Älgön, Järvön, Ronön och Värnsingarna. Länsstyrelsen avslag begäran om upphävande av landskapsbildsskydd för Grundsunda, Ulvöarna och Strängöarna.

ÄRENDE

Örnsköldsviks kommun har lämnat förslag till kommunomfattande översiktsplan för samråd enligt 3 kap 9 § plan- och bygglagen. Som underlag för länsstyrelsens yttrande har synpunkter inhämtats från berörda statliga myndigheter samt berörda sakområden inom länsstyrelsen.

Beslut i ärendet har fattats av Nina Loberg, sektionschef samhällsplanering, efter föredragande av planhandläggare Stina Pettersson. I handläggningen av detta ärende har även deltagit Maria Sundberg, Kerstin Eriksson, Frida Uebel, Maria Olsson och Frida Angelöw, miljö, Heléne Öhrling, Lotta Nygård och Kristin Lindström, naturvård, Linnéa Tidäng och John Molin, kulturmiljö, David Jonsson, fiske, Anna Årblom, besöksnäring samt Annica Englund, bostad.

Nina Loberg

Stina Pettersson
stina.pettersson@lansstyrelsen.se
Tel: 0611-34 92 05

2011-10-17

Bilagor:

Yttrande från Energimyndigheten 2011-09-05

Yttrande från Statens geologiska undersökningar 2011-09-22

Yttrande från Strålsäkerhetsmyndigheten 2011-09-05

Yttrande från Trafikverket 2011-09-16

Kopia till:

Länsstyrelsen, deltagande

Brottsförebyggande rådet

Energimyndigheten

Försvarsmakten

Sjöfartsverket

Skogsstyrelsen

Socialstyrelsen

Statens folkhälsoinstitut

Strålsäkerhetsmyndigheten

Svenska kraftnät

Sveriges geologiska undersökning, SGU

Sveriges geotekniska institut, SGI

Trafikverket

Dokumenttyp: Yttrande
Dokumentdatum: 2011-09-16
Ärendenummer: TRV 2011/48832 B

Nr 71

TRAFIKVERKET

Trafikverket
Box 186
871 24 Härnösand

Besöksadress: Nattviksgatan 8
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se

www.trafikverket.se

Ingela Öhrling
Region Mitt
Direkt: 0611-443 40
ingela.ohrling@trafikverket.se

Länsstyrelsen

Att Stina Pettersson
871 86 Härnösand

Örnsköldsviks kommun
Kommunledningsförvaltningen
891 88 Örnsköldsvik

Samråd om översiktplan, Örnsköldsviks kommun Yttrande från Trafikverket

Yttrande

Övergripande synpunkter

Sammantaget anser Trafikverket att förslaget till ny översiktplanen har utvecklats i positiv riktning jämfört med den nuvarande, genom att kommunen har utvecklat ett angreppssätt för att beskriva konsekvenserna för olika alternativ till bebyggelseutveckling; *Fokus på tillväxt, Fokus på Folkhälsa och miljö och Nollalternativ*. Trafikverket anser att det är viktigt att belysa konsekvenserna av den fysiska planeringen i ett långsiktigt perspektiv utifrån flera olika aspekter.

Konsekvensanalysen är gjord på ett metodiskt sätt för att visa fördelar och nackdelar med de olika alternativen. Trafikverket har dock svårt att förstå hur man i den slutliga sammanvägningen (i den sista sammanfattande tabellen) kommer fram till att skissen till översiktplan är hållbar ur de tre hållbarhetsaspekterna utifrån de föreslagna riktlinjerna. När det gäller markanvändningen så finns det ju alternativa riktlinjer. Det är viktigt att detta tydliggörs innan utställningsskedet.

Kap 3 Riksintressen

Kommunen har synpunkter på Trafikverkets utpekade riksintressen när det gäller klassificeringen av Mellansels-spåret, samt avgränsningen av riksintresset för Örnsköldsviks hamn. Kommunen anser också att hamnen i Husum borde ha pekats ut som ett riksintresse.

Mellansels-spåret

I planarbetet för Själevad har kommunen konstaterat att järnvägsspåret Mellansel - Örnsköldsvik medför olägenheter för samhället i form av barriärer och olycksrisker. Kommunen är därför angelägen om att det görs en utredning om spårets framtid för att klarlägga planeringsförutsättningarna.

Trafikverket anser inte att det finns behov av någon utredning eftersom det finns ett tydligt behov av att järnvägsspåret finns kvar. Efter Botniabanans öppnande trafikeras spåret av två nattåg för persontrafik Narvik - Stockholm samt av 4 - 5 godståg dagtid. Dessutom behövs spåret för omledning av trafik både från Botniabanan och från Stambanan. Trafikverkets uppfattning om att spåret är ett riksintresse är därför oförändrad.

Örnsköldsviks hamn

Här har kommunen angett att hamnens riksintresse bör kunna begränsas till de delar som är av riksintresse för sjöfarten och inte omfatta hela Öviksfjärden till Bonässund. Anledningen till att hela Öviksfjärden har pekats ut är att hamnen saknar en precisering. Därför har hela området för allmän hamn redovisats som riksintresse. Exakt vilka hamndelar som ingår i riksintresset avgörs i en framtida precisering av riksintresset för hamnen.

Husums hamn

Hamnen i Husum är en industrihamn som har enskild ägare. En industrihamn som utgör riksintresse för industriell produktion utpekats i förekommande fall av Tillväxtverket och inte av Trafikverket.

Ny förbifart

Planerad ny förbifart är idag utpekad som ett riksintresse för en framtida infrastrukturanläggning.

3.9 Kommunikationer/infrastruktur

Trafikverket tycker det är bra att kommunen tydliggör under inriktningen att lokalisering av ny bebyggelse och nya verksamheter påverkar transportbehovet, och därmed möjligheterna att uppnå de mål som är kopplade till transportsektorn, framför allt utsläppen av växthusgaser. Man konstaterar också att ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät också är nödvändigt för att minska bilåkandet, vilket utöver minskad miljöbelastning också är positivt för folkhälsan.

Förbifart

Kommunen skriver att den viktigaste förändringen för vägtrafiken i kommunen är att flytta E4-trafiken utanför centrum. Man redovisar också att Vägverket (nuvarande Trafikverket) och kommunen skrev ett avtal om byggande av Åsbergstunneln med en färdig tunnel 2015-2016. Precis som kommunen säger själv kom inte åtgärden med i den nationella planen. Detta medförde att det upprättande avtalet *inte* gäller längre. Trafikverket arbetar vidare med frågan i den förstudie som påbörjas under 2011.

Väg 335

Kommunen anser att de trafikfarliga avsnitten, bl. a två smala broar, som finns på väg 335 bör belysas i den förstudie som upprättas. Trafikverket kommer att ta med detta i förstudien, men måste upplysa om att det idag inte finns någon finansiering i planen för att åtgärda dessa broar. När det gäller korsningen mellan väg 335 och 908 så ingår den inte, precis som kommunen själv säger, i den förstudie som nu tas fram. Trafikverket har i dagsläget inga avsikter att prioritera någon åtgärd i denna korsning.

Sagavägen (väg 348)

Kommunen anser att standarden på Sagavägen (Solberg - länsgränsen) bör förbättras genom beläggningsarbeten och kurvvrätningar. Några sådana åtgärder finns inte med i länsplanen idag. Därför är det osäkert när sådana åtgärder kan komma tillstånd. Vägen har en mycket låg årsdygnstrafik. 2009 uppmättes ÅDT till 100, varav 20% tung trafik.

Väg 884

Vägsträckan vid Näske krog - Näske är en grusväg som inte heller finns med i länsplanen eller bärighetsplanen, varken när det gäller åtgärder på vägen eller anläggande av rastplatser.

När det gäller turistvägsskyltning så beslutade Regeringen 2010-03-25 om ändringar i vägmärkesförordningen (2007:90) som bl. a innebär att beslut om utmärkning av turistiskt intressanta mål (brun/vit vägvisning) ska fattas av väghållningsmyndigheten (Trafikverket eller kommun). De föreskrifter om vägvisningsplan för turistiskt intressanta mål mm som Vägverket tidigare beslutat om är med anledning av denna ändring nu upphävda. Det betyder att de mål som fanns med i föreskriften, men där vägvisning inte blev uppsatt, inte längre har status som

brun/vit vägvisning. De mål som vill komma i fråga för sådan vägvisning får ansöka om detta hos väghållningsmyndigheten, i detta fall Trafikverket.

Gång- och cykel

Trafikverket anser att kommunens arbete med framtagande av en cykelplan är mycket positivt. Trafikverket medverkar gärna i det arbetet, främst när det gäller kopplingar till GC-vägarna på det statliga vägnätet.

Kollektivtrafik

Trafikverket tycker det är positivt att kommunen planerar att ta fram en kollektivtrafikstrategi och Trafikverket deltar gärna i detta arbete.

Flygtrafik

Kommunen skriver att en med Umeå gemensam flygplats är en viktig framtidsfråga.

Trafikverket anser att tillgången till flygplatser är ett mellankommunalt intresse som även bör diskuteras och samverkas med övriga kommuner inom Västernorrlands län.

3.15 Täkter

Trafikverket anser att det är positivt att kommunen i översiktplanen tar upp målsättningen att öka uttaget av berg och minska exploateringen av naturgrus.

4.3 Farligt gods på väg och järnväg

Av framförallt säkerhets- och miljömässiga skäl är Trafikverket mycket restriktiv till ny bebyggelse i järnvägars och vägars närområde. I de fall det blir aktuellt bör det tydligt framgå och dokumenteras att behovet att exploatera inte på rimligt sätt kan tillgodoses på annan plats. I järnvägar och vägars närområde blir det alltid aktuellt med olika skyddsåtgärder.

I översiktplanen ska kommunen redovisa de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användning av mark- och vattenområden, exempelvis gäller detta vägar och järnvägar med transporter av farligt gods. Trafikverkets inställning är att transporter av farligt gods ska kunna ske på alla järnvägssträckor i landet. För väg finns det av Länsstyrelsen utpekade vägar som är rekommenderade vägar för farligt gods. På länets rekommenderade vägar för transporter av farligt gods samt på järnvägar går regelbundna transporter av farligt gods och hänsyn till detta måste tas i samband med lokalisering av ny bebyggelse och verksamheter. Därför bör det av översiktplanen framgå vilka vägar som är rekommenderade för transporter av farligt gods inom Örnsköldsviks kommun.

Länsstyrelsen i Västernorrlands har antagit en riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Denna stöds av Trafikverket och bör användas som vägledning för bedömning av markanvändning vid och riskhanteringsavstånd till transportleder för farligt gods. Det bör framgå av översiktplanen att denna riskpolicy kommer att användas vid planläggning av markområden.

Inom ett avstånd på 150 meter från väg och järnväg föreslår länsstyrelsen en zonindelning som underlag för riskbedömning. Zonerna har inga fasta gränser utan riskbilden för det aktuella planområdet är avgörande för bedömning av lämpliga avstånd. Generellt bör det normalt inte finnas någon bebyggelse inom 30 meter från järnväg på grund av att detta utrymme krävs för eventuella räddningsinsatser. Ett sådant avstånd medger också en eventuell komplettering av riskreducerande åtgärder vid förändrad risksituation, ger bättre bullerreduktion och möjliggör framtida spårkompletteringar.

Det är bra om risker identifieras och beskrivs i en detaljplan med stöd av en riskanalys. Analysen ska visa hur risken påverkar planområdet och vilka åtgärder som behövs för att minska risken. I en detaljplan kan kommunen till exempel föreskriva en utformning av den byggda miljön som minskar skadorna vid en olycka. Om det kan antas medföra betydande miljöpåverkan att genomföra en detaljplan ska kommunen göra en miljöbedömning av planen. Då kan en riskanalys ingå som en viktig del i denna bedömning.

Trafikverket anser att kommunen har huvudansvaret för att i den fysiska planeringen väga riskerna med transporter av farligt gods mot andra värden. Trafikverket agerar i dessa frågor utifrån ansvaret som väg- resp. järnvägshållare samt uppgiften att verka för att de transportpolitiska målen ska uppnås.

Trafikverket har gett ut skriften "Säkra järnvägstransporter av farligt gods" samt "Farligt gods på vägnätet" som finns för nedladdning på <http://www.trafikverket.se/Foretag/Planera-och-utreda/Samhallsplanering/Transporter-av-farligt-gods/> Skrifterna kan vara ett bra stöd i den fysiska planeringen i vägens och järnvägens närhet.

4.6 Buller

Buller- och vibrationsstörningar från väg och järnväg berör många och är en stor hälsorisk för de som har sina bostäder intill trafikerade väg och järnvägar. Därför är det viktigt att förhindra att buller- och vibrationsstörningar från väg- och järnväg uppstår vid nybyggnationer. Trafikverket anser att även järnvägsbuller och vibrationer bör redovisas i Bulleravsnittet 4.6 i översiktplanen.

Trafikverket anser att en medveten långsiktig planering kan möjliggöra att goda buller- och vibrationsfria miljöer kan skapas i framtiden. Kommunen bör därför ta hänsyn till detta vid pågående och framtida planering inom vägars och järnvägars influensområde. De områden - av varierande bredd - som gränsar till väg- och järnvägsområdena är viktiga influensområden för att trygga såväl väg- som järnvägsanläggningens nuvarande och framtida funktion. För influensområdena behövs någon form av riktlinjer för såväl markanvändningen som hur verksamheter och byggnader ska placeras och utformas. Sådana riktlinjer bör utgå från en beskrivning av de faktorer som är viktiga för att upprätthålla vägars och järnvägars funktion.

Trafikverket håller på att ta fram nationella riktlinjer "Buller och vibrationer vid planering av bebyggelse". Syftet med dessa är att skapa ett gemensamt arbetssätt när Trafikverket samverkar med kommuner vid samhällsplanering där risken för buller och/eller vibrationsproblem är av betydelse.

Vid bygglovs- och detaljplaneärenden bör man tydligt kunna visa hur man genom placering och utformning av bebyggelsen kan erhalla godtagbara buller- och vibrationsnivåer vid fasad, uteplatser och inomhus. Om avstegsfall avses tillämpas bör detta motiveras och redovisas hur det kan ske på ett godtagbart sätt. Vidare bör buller- och vibrationsnivåerna kontrolleras - och dokumenteras - innan nya bostäder, kontor, undervisningssalar, vårdinrättningar och liknande lokaler tas i bruk.

Trafikverket vill även understryka att det är exploatören som ansvarar för bullerutredningar och skyddsåtgärder mot buller och vibrationer vid en exploatering. Trafikverkets ansvar sträcker sig i detta avseende endast till befintliga fastigheter utmed statliga vägar och järnvägar där riktvärdena för buller i befintlig miljö överskrids.

För att nå målsättningen vid planering av ny bebyggelse har Boverket tagit fram allmänna råd 2008:1 "Buller i planeringen". Riktvärdena har stöd i regeringens proposition 1996/97:53 "Infrastrukturinriktning för framtida transporter". Riktvärdena för järnväg finns också presenterade i skriften "Buller och vibrationer från spårburen linjetrafik - Riktlinjer och tillämpning" (Dnr SO2-4235/SA60).

4.7 Luftföroreningar/miljökvalitetsnormer

Trafikverket har medverkat vid framtagandet av åtgärdsprogrammet för partiklar. När ny bebyggelse planeras anser Trafikverket att det är viktigt att föreslagen riktlinje om att särskilt beakta byggnadernas påverkan på ventilationen i Centralesplanadens (E4) gaturum efterlevs.

Byggande av en förbifart (tunneln) är det enskilda åtgärd som skulle ge störst effekt på partikelhalten i luften. Trafikverket vill dock poängtera att det är ett paket av åtgärder som bör vidtas för att man ska få ned partikelhalten i luften i centrum, som i sin tur ska ge minskade hälsoeffekter.

5. Lokalisering av bebyggelse

Övergripande principer anges för prövning av ny bebyggelse. Under principen *Hållbara lösningar* anges att kommunen prioriterar människors möjligheter att välja var man vill bosätta sig. Trafikverket anser att kommunen här tar ställning till detta utan koppling till den konsekvensanalys som har gjorts och de olika alternativen till riktlinjer. Dessutom är det inte en hållbar lösning att tillmötesgå detta utan att göra analyser av vilka attraktiva områden som är mest hållbara och därmed lämpligast att bebygga.

Trafikverket hade vid remissen av den nu gällande översiktplanen synpunkter på vilka frågor kommunen beaktade vid prövning av nya bostäder utanför tätorterna. I detta förslag till översiktplan anser Trafikverket att riktlinjerna som står under *Fokus för folkhälsa och miljö* är de som bäst överensstämmer med Trafikverkets uppfattning. Man bör dock inte skriva att man *kräver* säker gång- och cykelväg och kollektivtrafik. Ett förslag på annan formulering kan vara; *Vid ny bebyggelse utanför tätort bör områden väljas där man kan uppnå en säker miljö för gående och cyklister, samt där man har tillgång till eller har bra förutsättningar för kollektivtrafik.*

En rapport har tagits fram inom projektet Bästa Resan som heter "Stationsnära bebyggelse". En analys har gjorts för samtliga kommuner utmed Botnia- Ådalsbana om var man kan förlägga bostäder, arbetsplatser mm för att få bra resandeutveckling som möjligt för stationerna. Detta tänk har införts under avsnitt 5.3 *Arbetsplatser/industri*, men resultatet av analysen borde ännu tydligare kunna inarbetats och åskådliggöras i översiktplanen.

Idbyn

Trafikverket anser att man bör göra en planläggning för hela området bör göras innan nya grupper av bostäder medges.

Nötbolandet

Utöver de som problem som kommunen räknar upp att det aktuella området har (avsaknad av GC, service och kollektivtrafik), så finns det problem med trafiksäkerheten. De branta och i många fall små tomterna medför stora problem att skapa trafiksäkra anslutningar. Dessutom parkerar många besökande till fastigheterna utmed väg 926, vilket gör trafiksituationen ännu sämre. Många boende utmed vägen upplever också att många trafikanter kör för fort.

Ett begränsat årligt tillskott av planläggning av bostäder löser inte ovanstående problem, utan problemen kommer förmodligen att öka. En samlad planering av området skulle därför behövas.

Områden för bostäder i Grundsunda

Här bör man välja det lämpligaste området utifrån riktlinjen att ha fokus på "Folkhälsa och miljö".

5.4 Service och handel

Trafikverket ställer sig positiva till att kommunen tar fram en handelspolicy. Det möjliggör ett mer strategiskt tänk när det gäller etablering och utveckling av handel inom kommunen.

5.5 Sammanställning av riktlinjer

Nedanstående punkt om tillstånd enligt Väglagen bör kompletteras med följande.

Icke bygglovspliktiga åtgärder kräver tillstånd enligt Väglagen i följande fall;

- *Åtgärder intill ett vägområde som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande - 45§ VL*
- *Uppsättning av skyltar eller liknande inom 50 m från ett vägområde - 46§ VL*
- *Uppföra byggnader eller andra åtgärder inom 12 m från allmän väg - 47§ VL. För väg E4 och väg 348 har Länsstyrelsen beslutat om "utökade byggnadsfria avstånd", hänvisning till karta.*

När det gäller planering av bebyggelse nära järnväg så anser Trafikverket att texten ska ändras till detta;

- *Generellt bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter från järnväg. Ett sådant avstånd ger utrymme för ev. räddningsinsatser om det skulle ske en olycka. Utöver det måste en bedömning göras om lämpligt avstånd från järnvägen, utifrån buller, vibrationer och transporter av farligt gods.*

5.7 Master

Trafikverket anser att riktlinjerna bör kompletteras med följande;

- *Vid etablering av master bör avståndet mellan mast och allmän väg vara minst mastens totalhöjd. Avståndet mellan mast och spårmittpå järnväg bör vara minst mastens totalhöjd plus 10 m.*
- *Master kan störa MobiSIR (järnvägens radiosystem). Alla detaljplaner och bygglov som rör master belägna 500 meter från järnväg bör därför remitteras till Trafikverket för granskning.*
- *Samråd ska ske med Örnsköldsviks flygplats vid planering av master inom en radie av 55 km från flygplatsen.*

6. Mark och vattenanvändning

Björna

Skyddsavstånd till järnväg och till väg måste beaktas.

Husum

Husbyn och Husbyåkern - Skyddsavstånd till järnväg och till väg måste beaktas.

Moliden

Skyddsavstånd till järnväg och till väg (952) måste beaktas.

Trehörningsjö

Angående prioriteringen av den planfria korsningen med väg 1068 måste Trafikverket få återkomma om.

Centralorten

I förslagen till områden för bostadsbebyggelse, alternativt industriområden, måste tillräckliga avstånd från E4 och järnvägen beaktas utifrån aspekterna; buller, farligt gods och trafiksäkerhet.

En ny anslutning till E4 föreslås genom en förlängning av över Villagatan. Detta är något som Trafikverket inte har tagit ställning till. Rent generellt är Trafikverket restriktiva till nya anslutningar till större vägar.

Överhörnäs

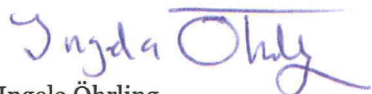
Under avsnittet Trafik anges att korsningarna mellan väg 348, Hörnäs vägen och E4 kommer att byggas om under 2008. Denna åtgärd har skjutits på framtiden. Det är idag oklart när detta kan bli aktuellt, och i så fall vilken lösning det blir.

Samråd med Trafikverket

För att undvika fördringar och förseningar av projekt m.m. är det viktigt att tidigt samråda med Trafikverket vid planering och byggande kring väg och järnväg. Trafikverket ges därmed möjlighet att lämna synpunkter på hur exploateringen kan påverka väg och järnväg och dess utveckling, samt hur exploateringen kan påverkas av trafiken på väg och järnväg.

Ärende

Trafikverket har fått ovanstående utställda översiktplan för yttrande från Länsstyrelsen och Örnsköldsviks kommun. Trafikverkets yttrande innehåller synpunkter inom områdena väg, järnväg luftfart och sjöfart.

Ingela Öhring
Samhällsplanerare

Avdelningen för främjande
Enheten för uthållig kommun
Tobias Malmgren
016-544 21 40
tobias.malmgren@energimyndigheten.se

Länsstyrelsen Västernorrland
SE-871 86 Härnösand
Att: Stina Pettersson

Yttrande över förslag till Översiktsplan för Örnsköldsviks kommun

Energimyndigheten har fått en förfrågan från Länsstyrelsen i Västernorrlands län att lämna synpunkter på förslag till översiktsplan för Örnsköldsviks kommun.

Syftet med samrådet är att länsstyrelsen särskilt ska samordna statens intressen och hålla berörda myndigheter underrättade om planarbetet. Den är en möjlighet för staten att framföra eventuella kompletteringar och missvisande information.

Energimyndigheten verkar inom olika samhällssektorer för att skapa goda villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning, båda med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat.

Energimyndigheten anser att det är angeläget att i planeringsprocessen bidra med information och underlag inom sina respektive ansvarsområden och vid behov bedöma effekterna på bebyggelse-, industri- och transportsektorns energianvändning.

I detta skede efterfrågas underlag kopplat till t.ex. riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunala frågor. Energimyndigheten ser dock möjligheter att lämna ytterligare underlag i processens senare skeden.

Nationella klimatmål

Fysisk planering är ett av flera viktiga områden för att minska samhällets energiförbrukning och klimatpåverkan för att på sikt nå nationella och internationella klimatmål. Det är viktigt att i strategiskt energi- och klimatarbete och i det översiktliga planarbetet beakta de nationella klimatmålen.

Enligt energitjänstedirektivet ska offentlig sektor vara en föregångare när det gäller energieffektivisering vilket medför att de målnivåer som anges nedan ska gälla som en utgångspunkt i energi- och klimatarbetet.

År 2008 antogs ett klimat- och energipaket om mål fram till 2020. Sverige ska år 2020 genom energieffektivisering minska energianvändningen med 20 % jämfört

med år 2008. Nedan följer en genomgång av olika energi- och klimatmål för Sverige och EU.

2016	Sverige	EU
Energieffektivisering	9%	9%
2020		
Andel förnybar energi	50%	20%
Andel förnybar energi inom transporter	10%	10%
Energieffektivisering	20%	20%
Minskade utsläpp av växthusgaser	40%	20%

Regionala energi- och klimatstrategier

Alla länsstyrelser har tagit fram regionala energi och klimatstrategier för länets arbete med energi- och klimatfrågor. I arbete med översiktsplanerna finns stora möjligheter att på en regional nivå vara mer proaktiv i energiarbetet och förutse olika händelseförlopp för att kunna föreslå eller genomföra relevanta åtgärder. Mot denna bakgrund är viktigt att de regionala energi- och klimatstrategierna beaktas i planarbetet.

Byggnader

När det gäller byggnaders energiprestanda så pågår det flera initiativ som på sikt kommer att påverka detta område. I ett översiktsplane arbete kan detta vara intressant vid utformning av policys eller andra riktlinjer för ny bebyggelse och/eller omvandling av befintlig bebyggelse.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda har genomförts i svensk rätt genom lag, förordning och Boverkets föreskrifter om energideklarationer. I november 2008 presenterade den Europeiska kommissionen ett förslag till omarbetning av direktivet om byggnaders energiprestanda, som därefter blivit föremål för behandling i Europaparlamentet och rådet under 2009 och som formellt antagits i maj 2010.

Nära Nollenergibyggnader

Under 2010 tog Energimyndigheten fram ett förslag till strategi för lågenergibyggnader, eller Nära Nollenergibyggnader (NNE-byggnader). Bakgrunden till strategin var de förändringarna i direktivet om byggnaders energiprestanda. Direktivet anger att alla nya byggnader ska vara NNE-byggnader

redan år 2020. Strategin redovisades i oktober 2010 till regeringen. I strategin stakas vägen mot NNE-byggnader ut och en NNE-byggnad beskrivs som en byggnad med hög energiprestanda där en stor del av den energi som behövs ska utgöras av förnybar energi.

Den nya strategin för lågenergibygnader visar på behovet av någon form av ekonomiskt stöd för att skynda på utvecklingen mot en större andel NNE-byggnader. Till sommaren 2011 gick en Departementsskrivelse ut på remiss angående implementeringen av NNE-byggnader i Sverige. Förslag väntas komma i en proposition i början av 2012.

Redovisning av alternativa energiförsörjningssystem innan bygglov

Befintligt styrmedel:

En möjlighet som kommunerna har kopplat till att öka andelen förnybart i byggnader handlar om att de ska använda sig av 23 § Lagen om energideklaration för byggnader. Med denna lag kan kommunen begära att byggherren redovisar alternativ med förnybar energi om det projekterade energiförsörjningssystemet inte använder förnybar energi eller fjärrvärme. Lagen tvingar inte byggherren att välja alternativet med förnybar energi men genom information till byggherren kan ändå viss påverkan utövas.

Styrmedelsförändring under utredning:

Omarbetningen av direktivet om byggnaders energiprestanda, 2010/31/EU, medför att gränsen på 1000 m² tas bort och att det alternativa förslaget både ska bedömas och beaktas av en tillsynsmyndighet. Implementering i svensk lagstiftning sker troligtvis under första halvåret 2012.

Energiklassning av byggnader

System för energi- och miljöklassning av byggnader kan användas för att göra en objektiv bedömning av prestanda för byggnaden. Ett klassningssystem ger certifikat som visar byggandets prestanda. Det finns ett flertal olika klassningssystem i världen.

Vindkraft

Energimyndigheten har ett speciellt sektorsansvar för att ange riksintressen för vindbruk samt bevaka utvecklingen av hushållningen med mark- och vattenområden avseende vindbruk.

Generellt vill Energimyndigheten betona vikten av regeringens mycket tydliga uttalanden om att utbyggnaden av vindkraft ska främjas och därmed ges en högre prioritet än tidigare. Mot bakgrund av detta och den nationella planeringsramen på 30 TWh till år 2020 är ökad elproduktion från vindbruk ett nationellt intresse som måste få tillgång till mark- och vattenområden. Vindbruk måste därmed också få synas i samhället samtidigt som etableringen av vindkraft ska ske i balans med andra intressen.

Riksintresse för vindbruk

Energimyndigheten har angivit områden som riksintresse för vindbruk. Dessa finns att ladda ner i shapeformat på internet;

<http://www.energimyndigheten.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Framjande-av-vindkraft1/Riksintresse-vindbruk-/>

Energimyndigheten arbetar med att revidera områden angivna som riksintresse för vindbruk vilket beräknas vara klart första halvåret 2012. Mer om detta finns att läsa på: [Länk till revidering av riksintresse 2011](#).

Vindkartering

På <http://www.energimyndigheten.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Framjande-av-vindkraft1/Vindkartering/> finns även vindkarteringen gjord av Uppsala universitet att ladda ner i shapeformat.

En ny vindkartering med 4 gånger högre upplösning är beställd och ska enligt plan publiceras senast september 2011. Även denna kommer finnas tillgänglig för nedladdning på vår hemsida och kommer således att utgöra ett uppgraderat underlag för identifiering av områden med hög medelvindhastighet.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen tf Anita Aspegren. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit enhetscheferna Maria Steinbach Lindgren, Maria Malmkvist, Anita Aspegren, Fredrick Andersson, Eva Albäck, Ann-Sofi Chaudi, Pär Westlund samt handläggare Sara Winnfors, Maria Claesson, Weronica Andersson och Tobias Malmgren, den sistnämnde föredragande.

Anita Aspegren

Tobias Malmgren

Vårt datum/Our date

2011-09-22

Ert datum/Your date

2011-07-27

Vår beteckning/Our reference

01-1256/2011

Er beteckning/Your reference

401-4338-10

Länsstyrelsen Västernorrland

Att: Stina Pettersson

871 86 HÄRNÖSAND

Samråd om översiktsplan för Örnsköldsviks kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har genom remiss den 27 juli år 2011 erhållit rubricerat ärende för yttrande. I anledning härav får SGU framföra följande.

Heltäckande jordartsinformation över Örnsköldsviks kommun föreligger på en mycket översiktlig nivå i form av "Jordartskarta över Västernorrlands län...", SGU serie Ca 55, i skala 1:250 000. Denna länskarta ger en schematisk bild av jordartsfördelningen i kommunen, upplösningen är i regel inte tillräcklig för mer konkreta frågeställningar av plankaraktär.

I kommunens nordvästra del och inom världsarvet Höga Kusten föreligger en mer upplöst översiktlig jordartsinformation, baserad på flygbildstolkning med fältkontroll längs vägnätet.

Kartläggningen av världsarvet resulterade även i två Geoturistkartor, "Höga Kusten med Ulvöarna", SGU serie K nr 1 och "Skuleberget & Skuleskogen", SGU serie K nr 2.

SGU arbetar i ett pågående projekt med att producera en mer detaljerad jordartsinformation i kommunens mer tätbefolkade delar och längs geologiskt viktiga stråk. För närvarande pågår arbeten i och omkring Örnsköldsviks tätort, längs Moälvens dalgång och längs Skorpedsåsen.

Befintlig information kan beställas som GIS-skikt från SGU:s kundtjänst eller laddas ner i pdf-format genom självbetjäning på SGU:s digitala karttjänst. (Informationen kan även beställas analogt, se förslag till komplettering av referenslistan nedan.)

SGU noterar med tillfredsställelse att översiktsplanen lyfter fram många av de stora geologiska värden som finns i kommunen. I följande avsnitt kommenteras miljömässiga, kvartärgeologiska och geomorfologiska aspekter i den ordning de dyker upp i remisshandlingen. Där SGU föreslår justeringar

01-1256-2011
11-09-212

Organisationsnr 202100-2528

eller kompletteringar av texten under respektive rubrik framgår detta i *kursiv* text.

3.1 Riksintressen

Höga Kusten

I förslag till riktlinjer (s. 33-34) anges att kommunen har: "en positiv grundinställning till att grunda mynningsområden muddras". SGU vill i sammanhanget fästa uppmärksamhet på att sulfidjordar kan förekomma i grunda mynningsområden. Se nedan under rubriken 4.4

Moälven

Merparten av Moälvens vackra flodmorfologi har bildats efter istiden. Så är t.ex. deltat i Happstafjärden ännu under aktiv utveckling. Därför föreslås att ordet "isranddeltan" i parentesen mitt på s. 35 ändras till *deltan*. I "Riktlinjer för Moälven" föreslår SGU följande formulering: "*För bevarande av flodmorfologin ska restriktivitet råda med schaktningar och markarbeten som kan påverka denna.*"

3.11 Naturvård

SGU ser gärna att en ambition att bevara geologiska formationer och processer formuleras på s. 69 under avsnittet "Översiktliga bevarandemål". Detta inte minst på grund av att de geologiska värdena utgjorde bärande motiv när UNESCO utsåg Höga kusten till ett världsarv. Avsaknaden av riktlinjer för skydd av geologiska formationer harmonierar inte med världsarvsstatusen.

Även utanför världsarvet har Örnsköldsvik geologiska naturvärden varav många listas i bilagorna till förslaget. SGU vill härutöver lyfta fram ytterligare ett exempel: Nära tätorten, på Åsbergets sydbrant, kan en talus, en stor och vacker jättegryta samt flera klapperstensfält beskådas. De pedagogiska kvalitéerna hos dessa bildningar och närheten till Örnsköldsvik gör Åsberget till ett gott geologiskt komplement till kommunens "naturnärområden" kring skolorna.

3.14 Turism

Ett av SGU:s arbetsfält är att främja utvecklingen av svensk "Geoturism". Som exempel har redan nämnts Geoturistkartorna över Höga kusten. Moälvens dalgång samt flera grottbildningar är andra fina exempel på sevärd geologi. SGU bidrar gärna med material till ett sådant arbete.

3.15 Täkter

SGU instämmer i kommunens målsättning att minska exploateringen av naturgrus och föreslår att det i översiktsplanen (ÖP) skrivs in ett målår för när nolluttag av naturgrus ska ha uppnåtts. Motiven för detta är dels naturvårdande och, inte minst, för att ge skydd åt befintliga och framtida grundvattenförekomster.

SGU:s pågående detaljerade kartläggning av jordarterna längs Skorpedsåsen och i Moälvens dalgång kommer bl. a. att fungera som underlag för uppskattning av grundvattenförekomster och definiering av skyddsområden.

4.3 Farligt gods

SGU:s mer detaljerade jordartsgeologiska information kan med fördel användas för att definiera områden som kan vara extra sårbara vad avser påverkan på mark och grundvatten vid trafikolyckor, bränder etcetera. Vartefter som SGU:s pågående kartläggning blir klar rekommenderas att denna information används för att klassa sårbarhet längs vägnätet. I flera räddningstjänster i landet använder räddningsledare rutinmässigt sådan information.

4.4 Skred-, ras- och översvänningsrisker samt sulfidhaltig jord

Av plantexten framgår att kommunen har uppmärksamhet på och arbetar med skred-/rasrisker inom bebyggda områden.

Vartefter SGU:s mer detaljerade jordartsgeologiska kartläggning blir klar kan den relativt enkelt användas för att översiktligt indikera områden med skred-/rasrisker även inom obebyggda områden.

Under förslag till riktlinjer, sista punkten (långt ner på s. 96) anges att: ”Havsnivån höjs marginellt (10 cm fram till 2100 p.g.a. landhöjningen)”.

Av texten högre upp på s. 96 framgår att det är summan av landhöjningen och havsytans stigning på grund av klimatförändringar som avses. Landhöjningen kring Örnsköldsvik är cirka nio decimeter (dm) på 100 år. Med de osäkerheter som föreligger i klimatmodellerna med avseende på storleken av den kommande havsytstigningen känns nettoangivelsen plus tio centimeter något för detaljerad. Plantextens allmänna antagande att de båda processerna under det kommande århundradet i stora drag kan förväntas ta ut varandra är dock fullt rimligt.

SGU vill under denna rubrik uppmärksamma ytterligare en georisk: Sulfidhaltig Jord. I denna del av landet är förekomst av **sulfidhaltig silt - lera** (s.k. ”svartmocka”) ett potentiellt problem för vattendrag och närliggande havsområden. Förekomsten av sulfidjordar är en indikation på att

silten - leran avsatts i syrefattig miljö med svavelvätebakterier. När sulfidmineralen kommer i kontakt med luftens syrgas oxiderar dessa varvid bl. a. svavelsyra bildas. Detta kan orsaka perioder med lågt pH-värde och metallmobilisering i vattendrag och i strandnära vattenområden. I extremfall kan detta lokalt medföra stora påfrestningar och skador på vattenekosystemen.

SGU har uppgifter om ett antal kända förekomster av sulfidjord inom Örnsköldsviks kommun. Vid SGU:s pågående jordartskartläggning i Örnsköldsviks kommun påträffas regelbundet sulfidjord framför allt i lågt liggande strandsediment. Det är därför rimligt att anta att sulfidjordar är tämligen allmänt förekommande inom kommunen.

Försurning genom oxidation av sulfidjordar är en långsam naturlig process, men erfarenheter från hela Bottniska viken visar att alla slags markarbeten, som t.ex. muddring längs stränder med silt - lera, riskerar att blottlägga sulfidjordar och påskynda denna process. En sänkning av grundvattenytan, vanligtvis orsakad av dikning ger samma effekt.

SGU rekommenderar att sulfidjordsproblematiken uppmärksammas och vid behov åtgärdas vid alla slags anläggningsarbeten eller dränering i silt - lera. Risker med sulfidjordar har på senare tid uppmärksamrats i allt ökande grad. Med anledning av detta vill SGU gärna bifoga några länkar till rapporter i ämnet från SGU och LTU (Luleå Tekniska Universitet):

http://www.sgu.se/dokument/service_sgu_publ/SGU-rapport_2004-9.pdf

http://www.sgu.se/dokument/service_sgu_publ/SGU-rapport_2007-31.pdf

http://publikationswebbutik.vv.se/upload/3527/2007_100_rad_och_rekomme ndationer_for_hantering_av_sulfidjordmassor.pdf

4.8 Radon

Radon behandlas i stort sett föredömligt i förslaget till ny ÖP. I förslaget till riktlinjer påpekas att det i till exempel moränmark finns risk för förhöjda radonhalter. Detta bör kompletteras med att det är isälvsediment, speciellt i form av grusåsar, som orsakar de största radonproblemen genom att en stor mängd tillgänglig luft kan läcka in i ett mot marken otätt hus. SGU vill även påpeka att det inte är helt ovanligt att uran förekommer i dricksvatten varför detta bör analyseras i samband med en vattenanalys. Även Strålsäkerhetsmyndigheten och Socialstyrelsen är ansvariga myndigheter för gränsvärden respektive riktvärden för radon i inomhusmiljön.

Torvbaserad energiproduktion (s. 46-47)

SGU anser att det är ett föredömligt initiativ att föreslå en torvplan för kommunen, möjligen bör denna även omfatta närliggande kommuner för att

man ska få ett regionalt perspektiv. SGU kan eventuellt bistå med uppgifter om torvmarkerna och deras uppbyggnad och eventuella problemområden vad gäller torvkemi vid ett genomförande av planen. Det kan även finnas uppgifter i SGU:s torvarkiv som kan vara av intresse för planeringen.

Grundvatten

SGU ser positivt på att kommunen i översiktsplanen framhåller vikten av att grundvattenresurserna i kommunen bevaras och att vattenskyddsområden inrättas för att säkra såväl nuvarande som framtida dricksvattenförsörjning. För att säkra vattenkvaliteten förordar SGU generellt att alla allmänna vattentäkter har ett skydd och att kommunen ser över befintliga vattenskyddsområden och behovet av skydd för de viktiga grundvattentillgångar där vattenskyddsområde ännu inte fastställts.

Det är bra att vattenskyddsområden har markerats på flera kartor i planhandlingarna. SGU förordar att en fördjupning görs i översiktsplanen i form av en vattenförsörjningsplan. Rapporten "Vattenförsörjningsplan – Identifiering av vattenresurser viktiga för dricksvattenförsörjning", SGU-rapport 2009:24, som finns tillgänglig på www.sgu.se har tagits fram för att stödja kommuner och länsstyrelser i deras arbete med vattenförsörjningsplanering.

SGU ser positivt på att kommunen uppmärksammar de kvalitetsproblem som kan förekomma i den enskilda vattenförsörjningen. En undersökning som gjorts av Socialstyrelsen och SGU visade att kvaliteten på vatten som används för enskild vattenförsörjning i stor utsträckning inte uppfyller de kvalitetskrav som finns. Beroende på om kvalitetsproblem finns kan det vara aktuellt för kommunen att överväga om den enskilda vattenförsörjningen bör ingå i nätet för den allmänna vattenförsörjningen, vilket bör uppmärksammas i planen.

I konsekvensanalysen nämns de miljökvalitetsmål som planen kan medföra en betydande miljöpåverkan på. Ett av dessa miljökvalitetsmål är *Grundvatten av god kvalitet*. Det vore bra om planens betydelse för möjligheterna att uppnå miljökvalitetsmålen uppmärksammades.

I översiktsplanen bör även möjligheterna till geoenergi belysas. Geoenergi (jord- berg och grundvattenvärme) kan vara ett bra alternativ för uppvärmning av enfamiljshus och större byggnader.

Beslut i detta ärende har fattats av verksjuristen H-G Jansson

I handläggningen har deltagit statsgeologerna H Whitlock, J Norrlin, B-M Ek, G Sohlenius, H Mikko, K Schoning samt juristen F Bäck (föredragande).

Hans-Göran Jansson

Fredrik Bäck

Länsstyrelsen Västernorrland
Stina Pettersson
871 86 Härnösand

YTTRANDE

Vårt datum: 2011-09-05
Vår referens: SSM2011-2804
Er referens: Dnr 401-4338-11
Ert datum: 2011-07-27

Länsstyrelsen Härnösand
Ink. 2011-09-09
401-4338-11

Samråd om översiktsplan för Örnsköldsviks kommun

4.8 Radon

I kapitel 4.8 Radon i översiktsplanen finns en missuppfattning. I stycket som börjar "Radon mäts i bequerel ...." (som bör skrivas Becquerel per kubikmeter) står det på rad 10 att "det handlar om att ändra lufttrycket inne i bostaden .....". När det gäller åtgärder mot markradon försöker man normalt ändra lufttrycket under byggnaden (och inte inne i bostaden) t.ex. genom att installera en s.k. radonsug.

4.9 Lågstrålande områden

Den forskning som hittills har genomförts ger inget vetenskapligt stöd för ett orsakssamband mellan exponering för elektromagnetiska fält, EMF, och de besvär som drabbar elkänsliga. Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd har avgett ett yttrande i sin rapport från 2009, *Recent Research on EMF and Health Risks*, 2009:36. Rådet noterar att de symtom som drabbar elkänsliga är verkliga och att detta kan leda till ett svårt lidande. Samtidigt konstaterar man att det i stort sett inte finns några vetenskapliga data som bekräftar att symtomen orsakas av exponering för elektromagnetiska fält. Världshälsoorganisationen (WHO) gör samma bedömning. De skriver i Fact Sheet no. 296, December 2005, *Electromagnetic fields and public Health, Electromagnetic Hypersensitivity*: "Well controlled and double-blind studies have shown that symptoms were not correlated with EMF exposure."

Strålsäkerhetsmyndigheten konstaterar att det inte finns några strålskyddsmässiga skäl att inrätta s.k. lågstrålande områden. Om enskilda kommuner av andra skäl vill inrätta sådana områden har Strålsäkerhetsmyndigheten inga synpunkter på detta.

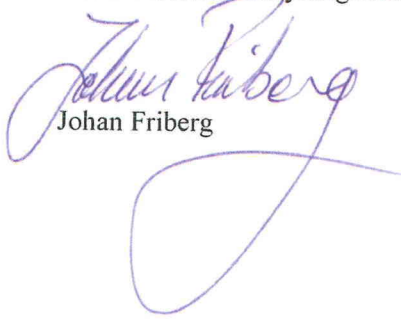

Nr 71

Strålsäkerhetsmyndigheten har i övrigt inga synpunkter på förslaget till översiktsplan.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Johan Friberg. Föredragande har varit rådgivare Lars Mjönes.

För Strålsäkerhetsmyndigheten

Johan Friberg

Lars Mjönes